

Oudejaarsdienst 2015

Preek: Evaluatie van het jaar 2015

Bijbellezing: Lukas 12,13-34

Terugkijken en evalueren

In deze preek kijken wij terug op het jaar 2015 om er mogelijk lessen uit te trekken die van belang zijn voor 2016. Een evaluatie dus.

De gelijkenis in Lukas 12 (vers 13-21) gaat over een man, een boer, die ook aan het terugkijken is... en die van daaruit stappen zet voor de toekomst. De boer had een goede oogst, zo is zijn conclusie terwijl hij terugkijkt... Een heel erg goede oogst, zo goed dat hij niet eens alles wat het land heeft opgebracht kan opslaan in zijn schuren. Daarom besluit hij nieuwe schuren te bouwen, grotere schuren met meer capaciteit. Maar God zei tegen hem: 'Dwaas! In deze nacht zal men uw ziel van u opeisen.' Met andere woorden: je zult deze nacht nog komen te overliden.

Ik schrik eigenlijk van deze gelijkenis, want ik zag aanvankelijk niet echt in wat die boer nu verkeerd deed. Zijn plannen waren toch heel begrijpelijk? Als een bedrijf groeit, dan moet het toch uitbreiden? Als een bedrijf winst maakt, dan doet men toch nieuwe investeringen? En op wat meer persoonlijk vlak: ik zal eerlijk bekennen dat ik mij dat gevoel van die boer maar wat goed kan voorstellen! Want het is toch een heerlijk gevoel als het met je financiën er goed voorstaat? Dat geeft toch inderdaad rust... en ruimte om te gaan genieten? Mag dat dan niet?

Jezus' gelijkenissen bevatten altijd een geheim. Dat is ook hier het geval, want: wat is er nu precies aan de hand? Nou, als je heel goed luistert naar de woorden van de boer, dan merk je toch al iets van wat nu precies het probleem is met hem. Die boer heeft het in de woorden die hij spreekt namelijk steeds over 'ik' en over 'mij'. Ik kom in onze vertaling wel vijf keer het woordje 'ik' en vijf keer het woordje 'mijn' tegen in de woorden van de boer! (Mijn vruchten. Mijn schuren. Mijn koren. Mijn ziel enz.). 'Ik' en 'mijn bezit'. Dat zijn de twee hoofdthema's in zijn evaluatie en stappen voor de toekomst. En *daar* zit het probleem.

Waar is de Heere God in zijn verhaal? Waar hoor je die boer spreken over 'de zegeningen van God', of over zijn dankbaarheid aan God...? In alle bezigheden van deze man (die op zich heel natuurlijk en verstandig zijn), is de verbinding met God helemaal zoek. Want ja, hij redt het wel met zijn inkomsten! Hij redt het zelfs voor vele jaren vooruit. Daar heeft hij God niet bij nodig. Hij heeft toch zijn gevulde schuren? En het tweede probleem is volgens mij dit: niet alleen de verbinding tot God, maar ook de verbinding naar *de naaste* is helemaal zoek. Die boer zei, terugkijkend op het afgelopen jaar en vooruitkijkend naar de toekomstige jaren: 'Ik zal zeggen tegen mijn ziel: ziel, neem rust, eet en drink, wees vrolijk! (vers 19)' Wat een volkomen ik-gerichte en eenzame vrolijkheid van die rijke boer!

Terug naar onze evaluatie van het jaar 2015...

Elke evaluatie bevat enkele criteria, enkele maatstaven waarmee men de resultaten meet. Voor de boer was, terugkijkend op het afgelopen jaar, de maatstaf: 'hoe kan ik een rustig, zorgeloos leven leiden?' Nu, terugkijkend, had de boer genoeg om een zorgeloos en rustig leven te gaan leiden. Zijn plannen voor de toekomst waren daarom: 'deze rijkdom vasthouden en grotere schuren voor mijzelf bouwen'. Jezus leert ons echter andere maatstaven te gebruiken dan 'hoe kan ik een rustig, zorgeloos leven leiden?' De maatstaven, die Jezus uitlegt in het tweede gedeelte dat wij hebben gelezen (vers 22-34), zijn: *in hoeverre weet ik mij afhankelijk van de Heere God? En: in hoeverre weet ik mij verantwoordelijk voor de ander?*

Die rijkdom was dus niet het probleem. Het ging om de maatstaven waarmee de boer op zijn rijke oogst terugkeek. *In hoeverre wist hij zich afhankelijk van de Heere God? En in hoeverre wist hij zich verantwoordelijk voor de ander?*

Afhankelijkheid en verantwoordelijkheid

Afhankelijkheid en verantwoordelijkheid..., dat zijn de maatstaven waarmee wij het jaar 2015 moeten evalueren. Ik weet niet wat voor u de oogst is van dit jaar... Misschien was het voor u ook een rijk jaar, net zoals voor die boer... Maar misschien dat u heel anders naar de opbrengst van dit jaar kijkt door pijnlijke dingen die er zijn gebeurd, door moeiten die zijn meegedragen... Voor ieder van ons is dat natuurlijk heel verschillend. Maar ik hoop dat u het jaar evalueert, niet op de manier waarop die boer terugkijkt..., maar dat u met de ogen van de Heere Jezus terugkijkt op het afgelopen jaar. De boer zou zich afvragen: 'heb ik een fijn jaar gehad? Heb ik genoeg rijkdom gehad om een beetje te kunnen genieten? Heb ik voldoende overgehouden om het volgende jaar in te gaan? Sta ik er goed voor?'

Jezus leert ons om anders te kijken naar het afgelopen jaar en onszelf de vraag te stellen:

- Is mijn *afhankelijkheid* van God gegroeid? Heb ik beseft hoe God voor mij heeft gezorgd, hoe Hij mij heeft geleid over bergen en gedragen door de diepten? Heb ik mijzelf van God afhankelijk geweten en ga ik zo ook het volgende jaar in? In die diepe afhankelijkheid van God?

- En... heb ik mijn *verantwoordelijkheid* gevoeld voor de ander? Ben ik gegroeid in mijn verantwoordelijkheid voor de naaste? Is het Koninkrijk van God ook doorgebroken in mijn woorden en daden, gedachten en bezigheden?

Hoe bent u dit jaar druk geweest met uw gezin, met jouw studie, met je werk, met je gezondheid, met alle andere dingen waar je leven door is opgebouwd? Met het oog op jezelf en je eigen welzijn? Of in diepe afhankelijkheid van God en in verantwoordelijkheid voor de ander?

Niet bezorgd zijn

Vanuit deze evaluatie geeft Jezus ons ook de richting aan hoe wij het nieuwe jaar 2016 in moeten gaan, hoe wij dat 'ons afhankelijk weten en ons verantwoordelijk weten' gestalte moeten geven. Jezus vertelt Zijn leerlingen na deze kritische gelijkenis namelijk het volgende: *wees niet bezorgd, wees niet al te druk met die dingen van eten en kleding enzovoort... wees niet*

bezorgd..., zoek eerst het Koninkrijk van God... en al die dingen zullen je erbij gegeven worden.

Wees niet bezorgd. Precies het tegenovergestelde van wat de boer deed: alles krampachtig voor zichzelf proberen vast te houden en veilig te stellen. Wees niet bezorgd. Dat is een mooie uitspraak, een mooie wijsheid om straks het nieuwe jaar mee in te gaan. Maar volgens mij was Jezus' uitspraak veel weerbarstiger dan wij zouden denken. Jezus sprak namelijk niet tegen mensen die zoals wij een zorgverzekering hadden, een overheid, sociale vangnetten, pensioenfondsen, en desnoods een voedselbank en het Leger des Heils. Jezus sprak hier tot zijn leerlingen die straks zonder twee paar schoenen en twee paar kleren op pad moesten gaan om het Evangelie te verkondigen... Dat is heel wat anders dan onze situatie! En daarom stelt deze uitspraak van Jezus mij helemaal niet gerust..., maar maakt mij juist onrustig! Want: *ik ben die rijke. Ik ben diegene die spaart, die oppot, die een pensioenfonds heb voor de toekomst, ik ben die boer die het grootste deel van mijn leven bezig ben met mijn werk, mijn gezin, met mijn huis en andere bezittingen...!* Het is dus geen aai over de bol, maar een uiterst kritische vraag van Jezus: *wees niet bezorgd... want je weet toch dat het leven meer is dan eten en kleding, meer dan de noodzakelijke bestaansbehoeften? Je weet toch dat je een andere focus voor je leven moet hebben?*

Ik moet denken aan een gesprek dat ik een jaar geleden had met een chronisch ziek persoon. Zij zei tegen mij: 'dit (deze ziekte) had ik nodig. Dit is Gods wil'. Ik schrok even, want ik vind het altijd een beetje gevaarlijk om te zeggen 'dat is Gods wil'. Maar deze persoon vervolgde: 'ik ben stilgezet en vanaf nu ga ik het anders doen. ... Ik zie nu waar het echt om gaat in het leven.'

Ik denk dat Jezus zoiets bedoelde. Niet bezorgd zijn, want... het leven is *meer* dan eten en het lichaam is meer dan de kleding. Jezus geeft ons geen cursus 'omgaan met stress'. Jezus stelt ons niet gerust door te zeggen: 'niet bezorgd zijn hoor, want alles komt goed!'. Nee, niet alles komt goed. En Jezus neemt ook niet alle stress weg. *Jezus stelt ons een kritische vraag: waar richt je je op in het leven? Wat is de focus van je leven? Zijn al die andere dingen wel zoveel aandacht waard?*

Dat er veel te veel aandacht en energie uitgaat naar dingen die ten diepste niet tot de meest wezenlijke dingen behoren..., dat was het probleem van die boer. Hij werd uiteindelijk helemaal in beslag genomen door zijn opbrengst. Het was niet slechts zijn geschenk, zijn zegening die hij uit Gods hand had ontvangen... het werd zijn *zekerheid*... het werd zijn zekerheid en zijn geluk... en daar ging het mis. Want de enige zekerheid in ons leven... en het diepste geluk voor ons leven..., dat is God.

Bezittingen, rijkdom (of je nu veel of weinig hebt, het is relatief)... kunnen je gevangen nemen: je het gevoel geven dat je zekerheid hebt... dat je daarin het geluk hebt gevonden. Maar het werkt in praktijk juist precies andersom: hoe meer bezittingen, hoe meer zorg je erover hebt... Je hebt vaak niet meer zekerheid, maar

juist meer angsten als je rijk bent. Je ziet het in ons land heel sterk: het schijnt dat wij in ons land zelfs over-verzekerd zijn. Heel apart: wij zijn een van de allerrijkste landen ter wereld.. en toch hebben wij zoveel verzekeringen... Hoe komt dat? Zijn de verzekeringen zo ingewikkeld dat wij op het laatst niet meer weten waar wij allemaal voor verzekerd zijn? Nou, dat misschien ook. Maar ik denk ook dat het heeft te maken met de kramp die wij ervaren, het gevangen zitten... het bezorgd zijn over alle dingen van dit leven... Hoe meer je hebt..., hoe meer zorgen je hebt.

Wees niet bezorgd...

Mag ik mij dan heel geen zorgen meer maken? Natuurlijk zijn er bepaalde zorgen, maar het gaat erom dat wij *in* het werken..., *in* het bezig zijn met dingen..., *in* de tijd van je ziekte of je werkeloosheid... *in* al die dingen van je leven *de focus van ons leven vasthouden: Gods Koninkrijk. De eer van God. Het heil van de naaste.*

Soms zal je – als je eerlijk bent - dan inderdaad tot de ontdekking komen dat je veel te veel met jezelf bezig bent... dat je werk of je verlangen naar werk een veel te grote plaats inneemt. Soms zal je moeten bekennen dat je gezondheid blijkbaar zelfs boven je geloof staat, zo wordt je er door in beslag genomen. Soms zie je en moet je belijden dat je leven inderdaad uit balans is. Dan wordt het weer tijd om opnieuw je leven op Gods Koninkrijk te richten... en die afhankelijk van God en die verantwoordelijkheid voor de naaste opnieuw gestalte te geven.

Samenvatting

Ik ga afronden met onze evaluatie van 2015. Eigenlijk hebben wij maar heel erg weinig van het jaar 2015 geëvalueerd. Wel hebben wij besproken *hoe* wij moeten terugkijken op het afgelopen jaar en wat ons van daaruit op weg zou moeten helpen voor het nieuwe jaar. En dat is het belangrijkste. Wij werden uit al onze drukten, bezigheden en zorgen opgetild en bij de kritische vraag stilgezet: in hoeverre heb ik in het afgelopen jaar afhankelijk van God geleefd en in verantwoordelijkheid voor mijn naaste?

En vanuit deze vraag worden wij ook het nieuwe jaar ingestuurd: wees niet bezorgd, richt je op waar het echt om gaat. De Heere Jezus bepaalt ons bij waar het echt om gaat: Gods Koninkrijk, Gods Vaderlijke zorg voor ons mensen, het eeuwige leven met en bij Hem. Het gaat in ons leven om de eer van God, Gods liefde in Christus, het heil van de naaste.

Brak het Koninkrijk van God baan in mijn woorden, gedachten, werkzaamheden, worstelingen tijdens het afgelopen jaar? En hoe ga ik nu 2016 in? Grotere schuren bouwen? Ik hoop het voor u. Maar dan wel vanuit die afhankelijkheid van God... en die verantwoordelijkheid voor de naaste.

ds. E.G. (Eddy) de Kruijf
tel. 010 210 89 71
dekruijf@live.nl